

Richtlijn zitten blijven vanuit Pravoo

Zittenblijven in groep 3; hoe telt dat?

Als kinderen in groep 3 blijven zitten, is het de vraag of je ze bij het lezen moeten leggen tegen de meetlat van M4 of M3? In het redzaamheidsproject stel ik voor ze te beoordelen volgens de normen van groep 3. Deze brochure bestaat uit twee delen

- De onderbouwing van het redzaamheidsbeleid
- De beoordeling en commentaar van de NKD-visie over doubleren.

Het uitgangspunt

De visie binnen het redzaamheidsproject is dat de kinderen die zijn blijven zitten in groep 3 beoordeeld moeten worden met de normen van groep 3 (M3 of E3). Voor spelling geldt dezelfde visie, maar ook voor rekenen.

De vier hoofdargumenten

1. Het kind krijgt geen groep 4 onderwijsaanbod

Stel een kind is zwak en blijft zitten. Dan krijgt het in groep 3 aangepast onderwijs. Het kind doet voor een deel ook met groep 3 mee en de eisen van groep 4 worden niet aan dat kind gesteld. Het krijgt ook geen groep-4-leeraanbod. Je kunt ook niet verwachten dat het aan de groep-4-normen voldoet. Het krijgt immers onderwijs met als doel dat het minimaal het eindniveau van groep 3 moet beheersen (en als het kan iets meer). Dat pleit er voor om het kind in groep 3 te vergelijken met die andere kinderen in groep 3 en moet je in februari de M3-toetsen afnemen (kaart 1 en 2) en de M3-eisen stellen. Aan het eind van (de tweede keer groep 3) hanteer je de normen van eindgroep 3. (kaart 1, 2 en 3)

2. Het zandzakjesverschijnsel van groep 4

Groep 4 is een bijzondere groep omdat in de eerste helft van groep 4 de grootste versnelling plaats vindt op het gebied van de leesontwikkeling. Bijna 25% van de leesontwikkeling vindt plaats in de eerste helft van groep 4. Dat heeft o.a. te maken met het *zandzakjesverschijnsel*. Hierbij gaat het om de metafoer van de gasluchtballon van vroegere tijden. Als men de ballon wilde laten stijgen dan deed men dat door zandzakjes uit de mand te gooien. Iets dergelijks vindt ook plaats in groep 4 omdat uit groep een deel van de zwakke lezers zijn verdwenen. Die kinderen zijn immers in groep 3 blijven zitten. De normen van het Cito zijn dan ook bepaald door onderzoek onder kinderen die voor het eerst in groep 4 zaten en de zittenblijvers van groep 4. Bij het redzaamheidslezen zijn de normen bepaald op de kinderen die voor het eerst in groep 4 zit-

ten. De reden om voor de zittenblijvers in van groep 3 niet de normen van M4 te hanteren heeft te maken met het feit dat de zittenblijvers uit de normgroep 'gegooid' zijn. De normen zijn hoog en het is dan voor de hand liggend dat bij het hanteren van groep 4-kinderen bij de zittenblijvers in groep 3 die kinderen zeker weer een D of E scoren.

3. Het argument van de functionele herstart

Stel dat een zittenblijver nu in groep 3 even goed scoort als de andere kinderen in groep 3, dan kan het best zo zijn dat het na deze herstart goed komt en dat het kind het nu verder op kan pikken. Dat zal niet voor alle kinderen gelden, maar wel voor een deel. Stel je hebt bij die zittenblijver in groep 3 de drie 3 DMT-toetsen afgenomen en je stelt de M4-eisen dan stel je eigenlijk te hoge eisen. Je hebt het kind immers in groep 3 gelaten. Dan is het zitten blijven bij voorbaat al mislukt. Sommige kinderen zullen baat hebben van de verlengde leertijd en worden niet onnodig als een kind met dyslexie gediagnosticeerd. Het hanteren van normen die bij de didactische leeftijd passen zal ook al een bijdrage leveren aan de (te) hoge preventie van dyslexie.

4. De psychologische redenen

Een zittenblijver in groep 3 beoordelen met de normen van groep 4 geeft naar het kind toe een onjuist signaal af. Het kind is al blijven zitten, doet nu zijn best en leest bijvoorbeeld net zo goed als de groepsgenoten in groep 3, maar toch hoort het dat dat niet genoeg is.

De visie van het NKD

Op de volgende pagina komt de visie van het NKD aan de orde en in de rechter kolom is die visie van commentaar voorzien.

De visie van het NKD getuigt van summatief evalueren. Bij het formatief evalueren ligt het anders en wordt meer vanuit de onderwijskundige blik naar het doubleren gekeken en niet vanuit het cijfermatig summatieve vergelijken van vaardigheidsscores. Zie voor de visie van het NKD pagina 3 en 4.

Visie NKD

Onderstaande links delen uit de richtlijn **Omgaan met doubleren bij de screening voor toegang tot vergoede dyslexiezorg**. Rechts leveren we commentaar op die visie. Deze brochure kunt u makkelijk via een zoekopdracht in google vinden,

Omgaan met doublure

(1) Hoe zit het nu met 'zittenblijvers'? Bij doubleren telt de (didactische) leeftijd door.

(2) Een leerling heeft eind groep 4 gewoonlijk een DL van 20. Is hij in groep 3 of 4 een keer blijven zitten, dan is zijn DL 30. Moet aan deze zittenblijver nu - op grond van zijn DL - toets E5 gegeven worden en wordt hij beoordeeld als een E5-leerling of krijgt hij - op grond van de groep waarin hij zit - toets E4 en wordt hij beoordeeld als een E4-leerling? Het antwoord is: geen van beiden. De leerling krijgt toets E4, **want de spellingcategorieën van groep 5 heeft hij immers nog niet gehad**. De ruwe score op toets E4 wordt omgezet in de vaardigheidsscore die daarbij hoort. Vervolgens wordt deze vaardigheidsscore beoordeeld met de normtabel van E5. Dat mag, omdat alle LVS-spellingtoetsen dezelfde onderliggende spellingvaardigheid meten. Een vaardigheidsscore op basis van de afname van de ene toets mag bij doublure worden beoordeeld tegen de normtabel van een toetsmoment 1 Als zéker is dat sprake is van kleuterschoolverlenging, hoeft de DL niet te worden gecorrigeerd. Versie januari 2018 - 6 een jaar later. Dat mag, omdat alle LVS-spellingtoetsen dezelfde onderliggende spellingvaardigheid meten

(3) Waarom is dat belangrijk? De leerling zit in groep 4, gaat volgend schooljaar naar groep 5 en krijgt dan dus de stof van groep 5. Wat gebeurt er, als deze leerling toets E4 krijgt en beoordeeld wordt als een groep 4 leerling? Hij zal er dan goed uitkomen, en behaalt bijvoorbeeld een C- of B-niveau. Dan wordt hij gezien als een gemiddelde leerling en komt hij niet in aanmerking voor extra instructie.

(4) Maar deze leerling is geen gemiddelde leerling, anders had hij niet gedoubleerd. Bij een beoordeling conform het aantal maanden onderwijs dat hij achter de rug heeft, 30, komt hij er veel minder positief uit, bijvoorbeeld een D- of een E-niveau³. Dat betekent dat hij wel in aanmerking komt voor extra instructie en leertijd. Bij een juiste beoordeling van het niveau van de spellingvaardigheid van de leerling, krijgt hij de aandacht die hij nodig heeft.

(5) Het niet doortellen van de didactische leeftijd bij zittenblijven lijkt sympathiek, maar is niet in het belang van de leerling, omdat deze dan niet de hulp krijgt die hij nodig heeft.

(6) Volledigheidshalve noemen we hier ook het omgaan met versnellen. Dezelfde redenering geldt voor leerlingen die een klas overslaan. Die leerling heeft eind groep 6 een DL van 30 in plaats van 40. Hij krijgt de toets E6. Beoordeling op basis van de normen voor groep 6, laat een gemiddelde leerling zien. Maar dat is hij natuurlijk niet, anders had hij geen klas overgeslagen. Beoordeling op basis van de normen voor groep 5 geeft het juiste beeld.

Commentaar

- (1) Men geeft meteen aan dat u door moet tellen. Men slaat hier de eerste situatie over, nl. het doubleren in groep 3. Een kind heeft dan ook drie meetpunten achter de rug. Voor die situatie geldt wat aangegeven is op de eerste pagina van deze brochure.
- (2) Hier kiest men voor een onbegrijpelijke visie, nl. als je eind groep 4 zit dan krijg je als zittenblijver de spellingtoetsen van E4, en dan wordt de vaardigheidsscore behaald en die wordt beoordeeld met de normtabel van E5. Dus een kind heeft een ruwe score van 24 woorden. Dat is een C en een vaardigheidsscore van 245. Dan kijk je bij E5 bij een vaardigheidsscore van 245 en dat is een E. Eerst stelt men dat zo'n kind nog niet de aanbieding van de woorden van E5 heeft gehad en daarom mag je dat dictee nog niet afnemen, maar door de vaardigheidstabellen van E 5 te gebruiken, weet je dat het toch een E zal worden. Het kind doet redelijk mee in de groep, maar krijgt te horen dat het toch niet goed genoeg is.
- (3) Bij (3) staat echt een onzinnig argument. Het zal nooit zo zijn dat als een kind goed uit een doublure komt men op die school vergeet dat het kind die goede prestatie levert na een doublure. Men weet dat het een risicokind is en zal het extra in de gaten houden en alert reageren met extra instructie. Het NKD gaat ook voorbij aan de mogelijkheid dat er bij zittenblijven in bijvoorbeeld groep 3 sprake kan zijn van late rijping en dat het nu goed is gekomen. De visie van het NKD leidt tot blijvende stigmatisering en een te hoge prevalentie van dyslexie.
- (4) De leerling kan wel een gemiddelde leerling geworden zijn.
- (5) Het niet doortellen kan in het belang van het kind zijn. Het zet zich immers in tijdens die doubluretijd, maar blijft achtervolgd worden met het gegeven dat het die eerste keer niet goed ging. Wat het kind ook doet. Dat label raakt het niet meer kwijt en dat is zeker onsympathiek.
- (6) Heel discutabel is het dat men een kind dat een jaar overslaat vergelijkt met een jaar minder. Dat kind krijgt wel de stof van die groep waar het in terecht is gekomen en daar moet je het kind ook mee vergelijken. Bij het formatieve toetsen is dat eigenlijk vanzelfsprekend om te doen. In dit denken van het NKD wreekt zich het gebrek aan formatief denken.

Casus lezen

Een leerling is blijven zitten in groep 3. Halverwege de tweede keer groep 3 wordt bij hem de DMT afgenomen. Hij behaalt op kaart 1 (DMT 1) een ruwe score van 30, op kaart 2 (DMT 2) een ruwe score van 22 en op kaart 3 (DMT 3) een ruwe score van 19. De totaalscores op de DMT (DMT 1,2,3) bedraagt 71. Een ruwe score van 71 komt overeen met een

(7) vaardigheidsscore van 24.

(8) Vergeleken met zijn klasgenoten, tabel M3, die gemiddeld een jaar jonger zijn, is dat een prestatie op B-niveau. Niets aan de hand dus? Integendeel! Deze leerling heeft immers anderhalf jaar leesinstructie achter de rug en niet een half jaar. Om te beoordelen hoe het nu met hem gaat, vergelijken we hem met zijn (didactische) leeftijdgenoten, dus in tabel M4. Dan blijkt zijn prestatie een score op E-niveau.

(9) Het zittenblijven heeft dus niet meer opgeleverd, dan dat de leerling een jaar ouder is geworden.

We zouden pas kunnen concluderen dat doubleren zinvol was, als hij een vaardigheidsscore van 27 of meer had behaald. Dit komt overeen met een ruwe score op DMT 1,2,3 van 80 of meer. Dat is namelijk een vaardigheidsscore op D-niveau. Als we deze leerling zouden beoordelen in vergelijking tot zijn klasgenoten, zou de conclusie zijn, dat het heel goed met hem gaat (score op B-niveau).

(10) Maar feitelijk bungelt hij nog steeds onderaan (score op E-niveau), heeft hij extra hulp nodig, al of niet binnen de zorg, en is zijn prognose slecht. voldoet de leerling ook aan de overige criteria voor EED?

(11) overweeg aanmelding bij dyslexiezorgverlener

Commentaar

- (7) Let hier even goed op want het NKD gebruikt nog de oude DMT!
- (8) Het is mooi dat het kind nu al 71 woorden leest. Dat is al een goed resultaat. Iedereen op die school weet dat het geen kind is dat voor het eerst in groep 3 zit. De school zal niet, net zoals het NKD doet, geïsoleerd naar deze scores kijken, maar zal ook kijken wat er gebeurd is sinds de eerste keer eind groep 3. Dan vergelijk je het kind niet alleen met leeftijdgenoten zoals het NKD doet, maar vooral ook met zichzelf.
- (9) Dat is echt onzin. De conclusie dat het zittenblijven niet meer heeft opgeleverd dan het kind een jaar ouder is. Misschien was de eindgroep-3-prestatie wel een toetscore van 24 woorden en nu na een half jaar een score van 71!
- (10) Dat bungelen slaat nergens op omdat het kind wel een enorme vooruitgang kan hebben gehad. De prognose hoeft helemaal niet slecht te zijn als je het kind vergelijkt met zichzelf in het voorbeeld van een kind met eind groep 3 24 woorden en nu als zittenblijver medio groep 3 een toetscore heeft van 71 woorden. Vraag maar eens om u heen naar mensen die een keer zijn blijven zitten in groep 3. Bij een deel was het gewoon een kwestie van er nog niet aan toe zijn.
- (11) De manier van beoordelen van de zittenblijver vind ik discutabel. Dat wordt nu cijfermatig gedaan aan de hand van de vaardigheidsscores, maar als een zittenblijver bij M3 71 woorden scoort (waarvan het NKD niet zo blij wordt) en het scoort eind groep 3 82 woorden dan is dat een B en is er geen enkele reden het kind aan te melden bij een zorginstelling. Het doel van het zittenblijven is immers bereikt, nl. dat het kind met een voldoende niveau met het onderwijs in groep 4 kan beginnen. Nieuwe kansen dus. Het lijkt er hier op dat het NKD zoveel mogelijk kinderen aangemeld wil zien. De zittenblijvers die echt ook vergeleken met de normen van groep 3 zwak blijven zijn waarschijnlijk de kinderen die echt dyslexie hebben. (en die heb ik ook meege maakt).

Slotopmerkingen

1. Zie voor een voorbeeld voor de spelling de Richtlijn Omgaan met doublures bij de screening voor toegang tot vergoede dyslexiezorg
2. Op pagina 1 is te zien wat de overwegingen zijn om niet door te tellen.

